Samen werken aan schoolveiligheid

Een praktische routekaart voor scholen en gemeenten

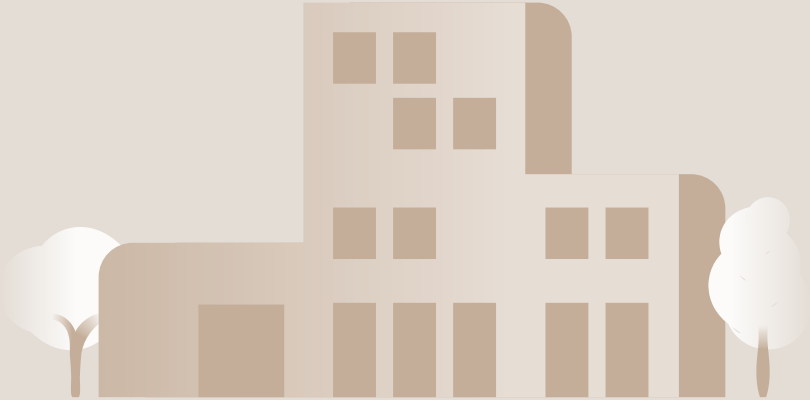

1 Signaleren

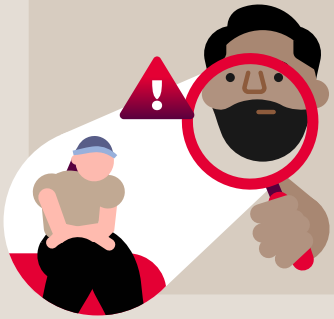

2 Intern overleg en duiding

3 Externe samenwerking zoeken

4 Samenwerking opzetten

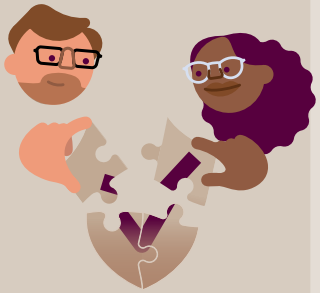

5 Structureel samenwerken

School & Veiligheid stichting

CCV centrum voor criminaliteitspreventie en veiligheid

Lees verder

Samen werken aan schoolveiligheid

Een veilige school begint met goed contact. Tussen leerlingen en school. Maar ook tussen school en gemeente.

Scholen zien vaak als eerste dat er iets speelt bij leerlingen. Bijvoorbeeld als een leerling ander gedrag laat zien, minder vaak op school komt of betrokken raakt bij een conflict. Leraren, mentoren en veiligheidscoördinatoren staan dicht bij de leerlingen. Zij kunnen signalen vroeg herkennen.

De gemeente kijkt breder. Zij is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid en voert de regie op het lokale veiligheidsbeleid. Schoolveiligheid hoort daarbij. De gemeente kan scholen ondersteunen met kennis, netwerk en inzet van partners. Denk aan jeugdhulp, wijkteams, politie, jongerenwerk of handhaving.

School en gemeente hebben dus allebei een eigen rol. De school heeft vanuit de wet de verantwoordelijkheid voor de sociale veiligheid binnen de school. De gemeente is op haar beurt verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid en heeft de regie op veiligheid in de omgeving van de school en op de samenwerking met lokale partners.

Juist daarom is samenwerking belangrijk. Als school en gemeente elkaar goed kennen, weten zij sneller wie wat doet. Dan is duidelijk wie aan zet is, wie meedenkt en wie de regie heeft. Zo kunnen signalen eerder worden besproken en problemen sneller worden aangepakt.

Hoe geef je de samenwerking vorm?

Goede samenwerking tussen school en gemeente groeit stap voor stap. Dat gebeurt niet pas als er iets misgaat. Het begint juist in rustige tijden.

Deze routekaart bestaat uit 5 fases

- Fase 1: Signaleren
- Fase 2: Intern overleg en duiding
- Fase 3: Externe samenwerking zoeken bij een veiligheidsprobleem
- Fase 4: Samenwerking opzetten
- Fase 5: Structureel samenwerken: borgen, evalueren en monitoren

In elke fase staat een gouden koppel centraal. Dit zijn de professionals van school en gemeente die in die fase een belangrijke rol hebben. Zij kennen de praktijk, weten wie nodig is en kunnen zorgen dat signalen op de juiste plek terechtkomen.

In deze routekaart zijn de in de praktijk gebleken werkzame bestanddelen voor (door)ontwikkeling van lokale schoolveiligheidsaanpak opgenomen. Deze zijn te herkennen aan dit symbool: ★

Het helpt als deze professionals elkaar al kennen voordat er een probleem is. Dan weten zij sneller wie ze moeten bellen, wat ze van elkaar kunnen verwachten en welke afspraken er gelden. Zo kunnen school en gemeente sneller handelen als dat nodig is.

Iedereen werkt daarbij vanuit de eigen rol. De school ziet wat er speelt met leerlingen en in de school. De gemeente helpt om partners bij elkaar te brengen en passende hulp of maatregelen te organiseren.

Zo bouwen school en gemeente samen aan een veilige plek om te leren, te werken en op te groeien.

Overal waar 'hij' staat, kan ook 'zij' worden gelezen.

Fase 1

Signaleren

Praktijkvoorbeelden

Een docent merkt dat een leerling zich minder goed kan concentreren en snel boos wordt. De docent praat met de leerling, maar de leerling ontwijkt het gesprek. De docent vertrouwt het niet en bespreekt dit met de mentor.
De mentor overlegt met de veiligheids-coördinator. Samen spreken zij af wie de leerling extra in de gaten houdt.

Een conciërge ziet dat een leerling na schooltijd vaak wordt opgehaald door oudere jongeren. De conciërge bespreekt dit met de mentor om na te vragen of er iets opvalt aan het gedrag van de leerling in de klas.

Wie is aan zet?

In deze fase is de school aan zet. Docenten, conciërges en andere medewerkers kunnen signalen opvangen in de klas, op het schoolplein of in de gangen. Zij bespreken hun zorgen met de mentor. De mentor bespreekt de signalen met de veiligheidscoördinator. Zo ontstaat een duidelijker beeld van een situatie.

Gouden koppel

Mentor
Is het eerste aanspreekpunt voor de leerling en zijn ouders. Hij heeft een centrale rol bij zorgen over een individuele leerling. De mentor verzamelt signalen, schakelt hulp in als dat nodig is en volgt de begeleiding van de leerling.

Veiligheidscoördinator
Haalt signalen op uit het team en pikt ze op in de wandelgangen. Hij helpt collega's om zorgen te melden en bespreekbaar te maken. Ook kijkt de veiligheidscoördinator of signalen op zichzelf staan of onderdeel zijn van een groter probleem.

NB: Indien uw school geen veiligheids-coördinator heeft, zet dan een vergelijk-bare functionaris in.

Andere belangrijke functies

- Anti-pestcoördinator
- Zorgcoördinator/ intern begeleider
- Leraren en onderwijsassistenten
- Conciërges en onderwijsonder-steunend personeel
- Schoolleider
- Brugfunctionaris

Zo heb je alles op orde

- Medewerkers voelen zich veilig om een signaal met een collega te bespreken.
- Medewerkers bespreken het signaal met de mentor van de leerling.
- De mentor bespreekt de signalen met de veiligheidscoördinator.
- De mentor bespreekt de zorgen met de leerling en ouders aan de hand van de signalen.

Lees ook

- Zó krijg je samen zicht op jongeren
- Intervisietool Niet Pluis-instrument
- Omgaan met persoonsgegevens binnen school

Resultaat van deze fase

- De school heeft de situatie duidelijk in beeld. De signalen zijn verzameld en in kaart gebracht.

Fase 2

Intern overleg en duiding

Praktijkvoorbeelden

De mentor hoort van klasgenoten dat een leerling online wordt bedreigd. De mentor vertrouwt het niet en bespreekt dit met de veiligheids-coördinator. Deze neemt contact op met de wijkagent. Zo kan de school het signaal alvast delen en vragen welke stappen binnen de school mogelijk zijn.

Een situatie rond een leerling wordt besproken in een bestaand overleg. Bijvoorbeeld in het Zorg Advies Team, het ondersteuningsteam of het zorgoverleg. De vraag is: gaat het om een veiligheidsvraag en kan de school dit zelf aan? De veiligheidscoördinator en zorg-coördinator wegen samen af of externe samenwerking nodig is. Ook spreken zij af wie contact opneemt met een externe partij.

Wie is aan zet?

In deze fase is de school aan zet. De mentor en veiligheidscoördinator bespreken de signalen. Samen met de zorgcoördinator of intern begeleider kijken zij wat er nodig is. De centrale vraag is: kan de school dit zelf oppakken, of is hulp van buiten de school nodig?

Gouden koppel

De betrokken onderwijsprofessionals kijken naar de risicosignalen en beschermende factoren. Zij wegen af of de school de situatie intern kan oplossen, of dat externe samenwerking nodig is.

Mentor
De zorg- en/of veiligheidsvraag wordt op basis van signalen besproken in een bestaand overleg (zoals ZAT, ondersteuningsteam of zorgoverleg). De mentor houdt contact met de leerling en ouders.

Veiligheidscoördinator
De veiligheidscoordinator blijft alert op nieuwe signalen en legt de situatie anoniem voor aan de schoolcontactpersoon van de politie.

Andere belangrijke functies

- Zorgcoördinator / intern begeleider

Zo heb je alles op orde

- Het besluit over zorg en veiligheid is vastgelegd.
- Het besluit om wel of geen externe partijen te betrekken is vastgelegd.
- Interne acties zijn duidelijk en belegd.
- Het is duidelijk of de schoolleiding opschaalt. Zo ja, is ook duidelijk waarom.

Aanvullende informatie

De school kan een situatie intern oppakken bij incidenten die de sociale veiligheid op school raken. De school kan extern opschalen naar de politie en de afdeling Openbare Orde en Veiligheid van een gemeente bij:

- vermoedens van strafbare feiten;
- strafbare feiten;
- incidenten die een risico kunnen vormen voor de openbare orde en veiligheid;
- een acute of dreigende veiligheids-situaties in of rond de school.

Lees ook

- Zó krijg je samen zicht op jongeren
- Intervisietool Niet Pluis-instrument
- Omgaan met persoonsgegevens binnen school
- Persoonsgegevens delen buiten de school

Resultaat van deze fase

- De school besluit of zij de situatie intern oppakt of opschaalt naar externe partners.

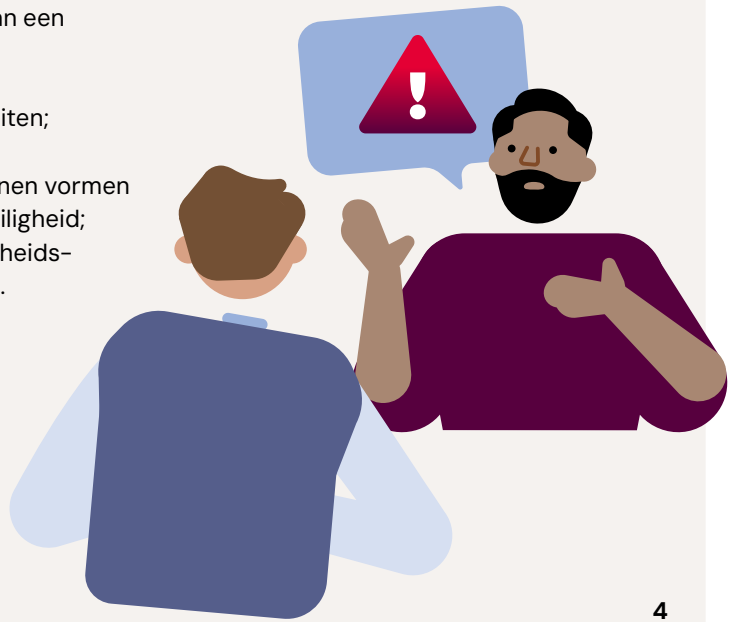

Fase 3

Externe samenwerking zoeken bij een veiligheidsprobleem

Praktijkvoorbeeld

De veiligheidscoördinator neemt contact op met externe partners zoals de politie en de beleidsadviseur van de afdeling Openbare Orde en Veiligheid (OOV) van de gemeente. De veiligheidscoördinator deelt nog geen leerlinggegevens, maar legt uit welke signalen de school ziet en wat er in en rond de school gebeurt.

Wie is aan zet?

In deze fase zoekt de school contact met externe partners. De veiligheidscoördinator stemt af met de schoolleider en neemt contact op met de gemeente en politie. De gemeente kijkt welke partners nodig zijn en helpt om de samenwerking goed op te starten.

Gouden koppel

School: veiligheidscoördinator / intern begeleider
De veiligheidscoördinator of intern begeleider geeft een duidelijke beschrijving van de situatie en van de hulpvraag aan de politie en de gemeente.

De veiligheidscoördinator of intern begeleider:
- stemt met de schoolleider af wie de contactpersoon is voor de externe samenwerking;
- stemt met de gemeente en politie af wie het aanspreekpunt bij de politie is. Dit kan per gemeente verschillen (zie 'Andere belangrijke functies');
- deelt feiten en context, maar stelt geen diagnoses;
- beschrijft wat er rond de school gebeurt, zoals routes, groepen en momenten;
- houdt contact met de beleidsadviseur OOV;
- zorgt dat interne processen blijven lopen, bijvoorbeeld rond zorg.

Gemeente: beleidsadviseur Openbare Orde en Veiligheid (OOV)
De beleidsadviseur OOV werkt aan veiligheid en openbare orde in de gemeente. Hij kijkt naar de veiligheidsrisico's en denkt mee over passende maatregelen om incidenten te voorkomen en risico's te signaleren. Ook zorgt de beleidsadviseur voor afstemming tussen partners, zoals politie, hulpdiensten en andere betrokken organisaties.

De beleidsadviseur OOV:
- stemt af met de veiligheidscoördinator of intern begeleider van de school;
- bezoekt af en toe de school en praat met medewerkers;
- bespreekt de situatie met partners;
- organiseert als dat nodig is preventieve inzet, zoals jongerenwerk, toezicht, Halt of wijkgericht werken;
- houdt contact met collega's van andere afdelingen binnen de gemeente, zoals Jeugd en Onderwijs.

Andere belangrijke functies

Binnen de gemeente
- Beleidsadviseur Jeugd
- Beleidsadviseur Jeugd en Veiligheid
- Beleidsadviseur Onderwijs
- Beleidsadviseur Veiligheid en Zorg
- Beleidsadviseur Wijkgericht werken
- Procesregisseur aanpak jeugdgroepen

Bij de politie
Het kan verschillen wie het aanspreekpunt is voor de veiligheidscoördinator. School, gemeente en politie stemmen dit samen af.
- Wijkagent
- Jeugdagent
- Agent met taakaccent school

Zo heb je alles op orde

- Voor de school is duidelijk wie de aanspreekpunten zijn bij de gemeente.
- Voor de gemeente is duidelijk wie het aanspreekpunten is binnen de school.
- Rollen en taken zijn duidelijk. Deze kunnen verschillen per probleem of situatie.
- School en gemeente bespreken verwachtingen in rustige tijden.
- School en gemeente bespreken deze afspraken ook regelmatig in vaste overleggen.
- Er is een 'Gouden koppel': de veiligheidscoördinator en beleidsadviseur OOV weten elkaar goed te vinden.
- Er zijn vaste contactmomenten, ook als er geen incident is. Dit kan fysiek of telefonisch.

Resultaat van deze fase

- De basis voor samenwerking is gelegd.

Fase 4

Samenwerking opzetten

Wie is aan zet?

In deze fase is de gemeente aan zet. De gemeente neemt het initiatief om de samenwerking op te zetten. De beleidsadviseur OOV, of een aangewezen projectleider schoolveiligheid, brengt de school en partners bij elkaar. De schoolleider en/of veiligheidscoördinator doen actief mee en zorgen dat signalen en afspraken vanuit de school worden ingebracht.

Gouden koppel

Gemeente

De gemeente is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid. Ook heeft de gemeente de regie op het integraal veiligheidsbeleid. Schoolveiligheid is daar een onderdeel van.

Beleidsadviseur OOV (of aangewezen projectleider schoolveiligheid)

- ★ Voert regie, neemt initiatief en creëert draagvlak voor samenwerkingsafspraken of een convenant.
- → Stelt beleid op en zorgt voor borging van de samenwerkingsafspraken.
- ★ Stelt eventueel een projectleider schoolveiligheid aan.
- → Faciliteert de opstart.
- → Neemt contact op met de directeur van de school en gaat op werkbezoek.
- → Zorgt dat verwachtingen van de partners over de samenwerking duidelijk zijn.
- → Faciliteert en coördineert overleggen met verschillende partners, zoals LEA/REA-overleggen.
- ★ Is verbinder tussen scholen en verschillende partners, zoals de leerplichtambtenaar, jongerenwerk, sociaal team, Halt, Veilig Thuis, politie (schoolagent, wijkagent), jeugdboa's, schoolmaatschappelijk werk.
- → Organiseert overkoepelende overleggen over schoolveiligheid en zit deze voor.
- → Kan relevante trainingen (bijvoorbeeld over sociale media, weerbaarheid) en interventies voor personeel, leerlingen en ouders aanbieden of faciliteren.

Schoolleider en/of veiligheidscoördinator

- → Neemt deel aan de samenwerking.
- → Signaleert en deelt signalen.
- → Heeft een open houding en is actiegericht.
- → Voert actief veiligheidsbeleid.
- → Staat open voor samenwerking en komt afspraken na.
- → Is transparant over wat er speelt op school.

Andere belangrijke functies

Alleen partners die nodig zijn, sluiten aan. Zo blijft het overleg doelgericht en werkbaar.

Lees welke partners dat kunnen zijn.

Zo heb je alles op orde

- → Doel van samenwerking is helder.
- → Rollen en taken rondom samenwerking zijn duidelijk omschreven.
- → Mandaat is geregeld.
- → Korte lijnen tussen partners.
- → Signalen worden gedeeld bij de juiste partners of in het juiste overleg.
- → Alleen relevante partners schuiven aan bij het overleg.
- → Er is een open, meewerkende houding van betrokkenen; ze zijn actiegericht en weten wat er van hen wordt verwacht.
- → Er zijn afspraken over gegevensdeling.
- → Er is voldoende capaciteit voor een duurzame en structurele samenwerking.
- → Kom met realistische voorstellen en oplossingen, zodat er een win-winsituatie ontstaat.
- → Er is een lijst met contactgegevens van directe aanspreekpunten.

Resultaat van deze fase

- → De school wil structureel samenwerken aan schoolveiligheid.
- → De gemeente neemt het initiatief om de samenwerking rond schoolveiligheid op te zetten en te borgen.
- → School en gemeente hebben afspraken gemaakt over de samenwerking. Dit kan in de vorm van samenwerkingsafspraken of een convenant.
- → School en gemeente voeren de afspraken uit en evalueren deze regelmatig.

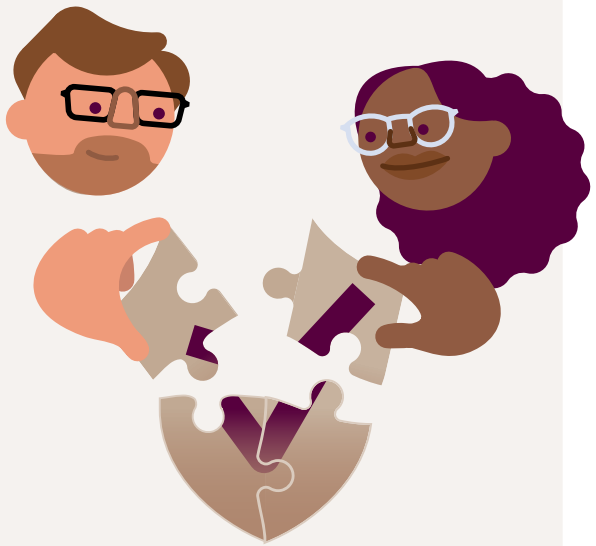

Fase 5

Structureel samenwerken

Borgen, evalueren en monitoren

Wie is aan zet?

In deze fase zijn de gemeente en de school samen aan zet. Zij houden contact, voeren de afspraken uit en evalueren de samenwerking. De gemeente zorgt dat het overleg blijft lopen. De school zorgt dat schoolveiligheid intern aandacht houdt en dat de school aangehaakt blijft bij de samenwerking.

Gouden koppel

Gemeente en school

- Zoeken elkaar actief op.
- Houden zich aan de samenwerkingsafspraken uit fase 4.
- Evalueren gezamenlijk de samenwerking.

Gemeente: beleidsadviseur OOV of projectleider schoolveiligheid

- Neemt de regie op het faciliteren en organiseren van cyclische overleggen tussen school, gemeente (en andere veiligheidspartners).
- Neemt de regie op het organiseren van vaste overleggen tussen school, gemeente en andere veiligheidspartners.
- Neemt het initiatief voor afspraken tussen ketenpartners.
- Monitort de samenwerkingsafspraken.
- Zorgt dat partners hun eigen taak goed kunnen uitvoeren.
- Grijpt in als afspraken niet worden nagekomen.
- Evalueert na incidenten de samenwerking met partners.

School: veiligheidscoördinator

- Zorgt dat de school aangehaakt blijft bij vaste overleggen met partners.
- Is open over wat goed gaat en wat beter kan.
- Bewaakt dat de school het eigen veiligheidsbeleid uitvoert.
- Evalueert na incidenten de samenwerking met partners.

Andere belangrijke functies

Denk aan Halt, politie, jongerenwerk, boa's en andere partners. Deze partners:

- nemen deel aan vaste overleggen;
- evalueren na incidenten de samenwerking met school en gemeente;
- kunnen samenwerkingsafspraken mee ondertekenen;
- voeren hun eigen taken uit.

Let erop dat partners niet in elkaars vaarwater komen. Iedere partij doet waarvoor die is aangesloten en waar die verantwoordelijk voor is.

Zo heb je alles op orde

- Er is een vaste overlegcyclus.
- In de overleggen is ruimte voor evaluatie.
- Casussen, processen en de samenwerking als geheel worden gemonitord en geëvalueerd.
- Evaluatie gebeurt jaarlijks én na specifieke gebeurtenissen.
- De afgesproken doelen zijn behaald of bijgesteld.
- Partners houden zich aan afspraken.
- Er is vertrouwen dat elke partner de eigen taak goed uitvoert.
- Partners weten elkaar te vinden, ook als er geen incident is.
- Iedereen weet wie de juiste contactpersonen zijn.

Resultaat van deze fase

- Betrokken partijen hebben samenwerkingsafspraken vastgesteld en overleggen structureel.
- Er is vertrouwen en een goede samenwerking.

Functies & taken

Binnen de school

Anti-pestcoördinator
Is binnen de school het aanspreekpunt voor meldingen over pesten en sociale onveiligheid.

Brugfunctionaris
Is geen zorgverlener, maar weet wel precies waar de juiste hulp en ondersteuning te vinden is. Als de school werkt met een brugfunctionaris, kan de veiligheidscoördinator deze persoon betrekken. Dit hangt af van de gemaakte afspraken, de taakomschrijving en de rol van de brugfunctionaris. Deze biedt onder meer laagdrempelige ondersteuning en vormt een brug naar oplossingen, partners, professionals en instanties in de omgeving.

Conciërges en onderwijsondersteunend personeel
Dragen bij aan de veiligheid in en rond school. Zij zien veel van wat er gebeurt op het schoolterrein. Ook signaleren zij zorgen, en geven deze door aan de veiligheidscoördinator.

Leraren en onderwijsassistenten
Zorgen dagelijks voor een veilige sfeer in de klas. Zij maken afspraken, houden overzicht en helpen bij conflicten. Ook hebben zij een belangrijke rol in het signaleren van zorgen.

Schoolleider
Is eindverantwoordelijk voor het sociaal veiligheidsbeleid binnen de school.
Zorgt voor een veilig leerklimaat en maakt duidelijk dát en waar medewerkers signalen veilig kunnen melden.

Veiligheidscoördinator
De veiligheidscoördinator signaleert wat er speelt binnen en rondom de school, maakt signalen bespreekbaar en brengt deze samen om te beoordelen of er sprake is van een veiligheidsvraagstuk. Hij verbindt de school met interne en externe partners, zoals de politie en gemeente, deelt relevante feiten en context.

Zorgcoördinator / intern begeleider
Draagt bij aan een veilig schoolklimaat. Richt zich op de sociale en emotionele ontwikkeling van leerlingen. Bekijkt welke zorg nodig is voor de betrokken leerling of leerlingen. De zorgcoördinator of intern begeleider kijkt of de school dit intern kan oppakken, of dat externe partijen nodig zijn.

Binnen de gemeente

Beleidsadviseur Jeugd
Werkt aan beleid voor het welzijn en de ontwikkeling van jongeren. Werkt samen met partners aan preventie en ondersteuning.

Beleidsadviseur Jeugd en Veiligheid
Richt zich op het voorkomen en aanpakken van jeugdcriminaliteit en overlast. Verbindt het sociaal domein met het veiligheidsdomein.

Beleidsadviseur Onderwijs
Werkt aan gemeentelijk onderwijsbeleid en onderhoudt contact met scholen en onderwijsinstellingen. Het doel hiervan is de kwaliteit van het onderwijs in de gemeente te waarborgen en, waar nodig, te verbeteren.

Beleidsmedewerker Openbare Orde en Veiligheid
Ontwikkelt, adviseert en coördineert beleid over openbare orde en veiligheid. Hij adviseert bestuur en organisatie en verbindt partners, zoals politie, Openbaar Ministerie, brandweer en zorg- en welzijnsorganisaties. Daarnaast werkt de beleidsmedewerker aan de uitvoering van het veiligheidsbeleid.

Beleidsadviseur Veiligheid en Zorg
Zorgt voor samenhang tussen veiligheidsbeleid en de zorgaanpak. Denkt mee over integrale oplossingen voor maatschappelijke problemen.

Beleidsadviseur Wijkgericht werken
Richt zich op samenwerking in de wijk tussen bewoners, organisaties en de gemeente. Stimuleert initiatieven die bijdragen aan leefbaarheid en sociale samenhang.

Procesregisseur aanpak jeugdgroepen
Coördineert de aanpak van jeugdgroepen die overlast veroorzaken. Werkt samen met verschillende organisaties. Bewaakt de voortgang, zorgt voor afstemming en stuurt bij als dat nodig is.

Binnen de politie

Het kan per gemeente verschillen wie het aanspreekpunt is voor de samenwerking. School, gemeente en politie stemmen dit samen af. De politie:

- treedt op en doet onderzoek bij strafbare feiten op school, zoals drugs, wapenbezit of diefstal;
- adviseert scholen of gaat in gesprek met leerlingen in de klas;
- houdt toezicht op populaire hangplekken of routes van en naar school om overlast en onveiligheid te beperken;
- kan aansluiten bij het Zorg Advies Team (ZAT) of betrokken zijn bij een persoons-gerichte aanpak (PGA) van een leerling.

Agent met taakaccent school
Is de verbindende schakel tussen politie en school. Deze agent helpt om afspraken soepel te laten verlopen.

Jeugdagent
Specialist op het gebied van jongeren.

Wijkagent
Verantwoordelijk voor het gebied, inclusief de schoolgebouwen.

Andere mogelijke partners

Welke partners verder structureel aansluiten, hangt af van het doel van de samenwerking en de situatie op of rond de school. Denk aan:

- Halt
- Jeugdboa's
- Jongerenwerk
- Leerplichtambtenaar
- Schoolmaatschappelijk werk
- Sociaal team of wijkteam
- Veilig Thuis
- Andere gemeentelijke afdelingen, zoals Jeugd, Onderwijs of Zorg

Alleen partners die nodig zijn, sluiten aan. Zo blijft het overleg doelgericht en werkbaar.

Deze partners:

- nemen deel aan vaste overleggen;
- evalueren na incidenten de samenwerking met school en gemeente;
- kunnen samenwerkingsafspraken mee-ondertekenen;
- voeren hun eigen taken uit.

Colofon

Deze publicatie kwam tot stand dankzij de samenwerking tussen Stichting School & Veiligheid, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en het ministerie van Justitie en Veiligheid.
Deze publicatie is uitgevoerd met ondersteuning van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Titel: Samenwerken aan schoolveiligheid

Ontwerp, illustraties & epub
hollandse meesters

© 2026, Stichting School & Veiligheid, Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid.